

Хан Пијесак

Рођен сам 1969. године. Живио сам у општини Хан Пијеска. Ја сам од своје осме године пошао у школу. Имо сам редовно школовање, фино ми је било. Школу сам учио од основне па до средње, средњу сам завршио и онда сам уписао факултет и све до 92. год. до почетка рата код нас у Босни. Тада сам прекино школовање, принудно. Што се тиче осталог живота код куће, мислим у породици било је добро, већином се живило од пољопривреде. Отац је радио у фирми, у дрвној индустрији, предузећу, шумско предузеће планинско. Углавном живило се просечним животом. Не да кажем да сам најбоље живио, нисам, било је људи богатији, све је то просјечан живот.

Прије рата ја сам био студент на филозофском факултету, одсјек историја. Живио сам с оцем и са наном, очевом мајком, ето нажалост данас нису ни једно живи. Отац је погинуо 92. год. у рату као припадник Армије Босне и Херцеговине, нена је усред старости, јер је умрла у 92. години живота и усљед јаке болести умрла, ето сад ће непуна година дана од њене смрти. С њима сам двома живио, фино ми је било, поштовали су ме, цјенио сам и ја њих.

Па ми смо већином радили, имали смо велико пољопривредно имање, имали смо земље око 10 хектара - то је око сто дулума земље - толико још шуме, своје властите шуме. Тако живило се фино, био сам задовољан.

Па да вам кажем највећи људи су живили, већина је људи било запослено у фирмама у матичној општини, а доста људи је и отишло, мислим неки су људи отишли по Сарајеву и даље, као нпр. стручни људи високо образовани, који нису могли да нађу посао у једној фирми одлазили су, а већином су људи школовали дјецу.

што се тиче комшијских односа одлично је било. Живило се фило, слагали смо се, људи су долазили једни другима, поштовало се, цјенило се, рад се цјенио, цјењен је радник.

Већину становништва у мојој општини Хан Пијесак, сачињавали су Срби са негде око 56% до 58%, Муслимани негде око 42%, а остали је слабо било, можда око 1% сумњам, мислим Хрвати, Југословени који су се опредјељивали.

Људи различитих религија живјели су заједно, док нису почели ови вишестраначки избори, док се национално нису опредјелили. Није се гледало ни ко си, ни које си вјере, нације. Али ето рат кад дође, та проклета 91. година, прво сукоби у Хрватској 91. год, па онда Вуковар тамо у Крајини, то је главни повод за све. То је био почетак свега е онда се касније од априла 92. год проширило на цијелу територију Босне и Херцеговине.

Па прије рата да вам кажем, бивша СФРЈ Југославија, која је сачињавала ова три конструктивна главна народа, Срби, Хрвати и Муслимани, док ови остали су мањина били. Никоме се није бранило да иде у цркву, джамију да се моли, да вјерује по својој вјероисповјести.

Послије Титове смрти 1980. год. овамо је почело све другачије, постепено је све ишло низ брдо. Од 80. године су почели штрајкови, у фирмама, и у школама и здравственим институцијама. Било је демонстрација, највећи дио проблема до избијања правог рата је било на Косову.

Прије није било дискриминације. Ми смо имали сви иста грађанска права. Сад је ситуација затегнута, али прије за вријеме комунизма било је другачије бар на нашим просторима, јер онакву слободу и онакав живот нећу никад доживјет. Кад сам пратио баш дневну штампу и на радио телевизији сам видио баш 4. априла 92. године, ЈНА је блокирала комплет Сарајево, Бјељину и још неке градове, а већ у Бјељини је почео масакр, убиства цивилних недужних људи,

тако и у Сарајеву јако гранатирање, по томе сам мого закључит да неће то бити само на тим подручјима да ће се то проширит на цјелу земљу. И нажалост тако је и било.

Пред сами почетак рата сам ја био код своје куће. Дошао сам јер нисам мого факултета наставити.

На мојој територији први артиљеријско-пјешадијски напади, почео је 4. јуна 92. године. Било је и страха, мало ко је био да нема страха, али људи су се организовали у одбрану, наши војно способни људи дошли су до оружја. Кад је рат почео код нас, агресорске јединице су ушле у моје мјесто су редом почели палит куће, рушити до темеља. Међу тим кућама и објектима је и моја кућа погођена, запаљена, уништена. Зима је јака са великим сњеговима, љета су краћа, тако мислим било је грозно. Мјесто одакле сам ја је било удаљено од Хан Пијеска једно 20 километара. Главни напад био из правца Хан Пијеска гдје су углавном Срби.

Напустио сам моје мјесто негдје у августу 92. године. Био сам у жепи једно мјесец дана, па сам из жепе, заједно са осталим цивилним становништвом, прешо у Сребреницу. Педесет до шездест километара смо морали пјешке. То је била наша слободна територија. У Сребреници сам био од септембра 92. до краја априла 93. године, кад су Уједињене Нације прогласиле демилитаризовану зону Сребренице и кад је ушао је канадски батаљон УНПРОФОР-а. То је била заштићена зона УН-а. Тада је отпочела евакуација тешких рањеника, и цивила и болесних и с тим конвојима, а већина мушкараца пунољетних и војно способних испод шездест година који су болесни били су пребачени хеликоптером. Тако да сам и ја хеликоптером отишо за Тузлу. У Тузли сам био све до 11. Августа 95. док је већина мог народа из жепе дошла у Зеницу. Са њима је дошла и моја нана која је умрла након непуну годину после доласка, те тетка и нека друга ближа родбина.

Када сам напустио кућу 92. отишао сам пјешке, што је било аутомобила то је све било ангажовано за потребе армије наше, за пребацавање тешких рањеника до амбуланте, до болнице и тако. Моро сам напустити кућу. Криви нисмо ни за што. Први никога нисмо напали. Ма, ни они нису свјесни шта су урадили. Заједнички се то бранило мјесто, није се гледало чија је кућа док смо могли.

Са мном од куће нана је отишла, отац је био у армији и он је од неколко времена погинуо у Армији. Успео сам га сахранити. Ми нисмо имали могућност, ни храбрости да га у гробље сахранимо. Још је њих девет погинило са њим. Покопали смо их на мјесту погибије.

Кад смо примјетили да треба напад, кад српска војска напани нас ми смо већином хране себи спремили да можемо понети и одјеће и обуће. Био је јуни мјесец, 94. јуни, љетни период то је доста народ спашавало, топло вријеме. Није било ни киша, цјело љето је било топло, незапамћена топлота. Ја сам мали период провео баш у жепи, па сам отишо у Сребреницу. У жепи највише на ливади смо спавали већином колибе направљене дрвене, јер то је планина једна, горе се народ склони у планине. Па шпорете овако донијели, народ нам је исто помого. Ко је имо куће своје остале у жепи, онда је народ, знало је бити по тридесет, четрдесет људи у једној кући. Атмосфера је била добра, већином су се људи знали, доста је родбински повезано и пријатељски, мислим већи дио народа се познаво. И за вријеме мира били су у добрим односима. Ми смо гајили наду да ће ово стати, увјек је се човјек надо нечему бољем и тако. Ја сам сам отишо у Тузлу, тетка је била у жепи, а нана у Сребреници. Могла је и она са мном поћи јер је све било срећено што се тиче њеног одласка са мном у Тузлу. Гајила је наду да ће се вратит.

Сад сам сам, нисам ожењен још. Добро је. И тешко и добро. Не знам. Највише времена проводим уз радио, телевизију. Кад одем у град, доле у Зеницу, узмем себи дневну штампу, мало прочитам, мало изађем с друштвом, с неким проговорим. Имам шансе да завршим филозофски факултет, али немам материјалних услова. Немам никаква примања.

животна жеља ми је била да завршим факултет, али рат је учинио своје. Побрко је планове, не само мени него многим. Многи од моје генерације нису ни дочекали слободу, погинули су, нестали су. Али, ето, надам се да ће бити бољи услови. Тренутно, једини мој извор примања је хуманитарна помоћ. Храну свако два мјесеца добивамо. Добијам по 25 кг брашна и ових ситница, намирница. Морам бит задовољан, јер битно је да се преживило оно најгоре. Било је дана кад нисам могао да једем два дана, не што нисам имо, него нисам могао јест. Од страха, од жалости, од свега.

Када бих имао прилику, вратио бих се кући. Бих се вратио. Видио би ако има услова за живот, живио би. Да хоће се дозволити услови, бар да се годишње посјети гробље. Тамо сам одрасто, живот провео. Тамо ми је било најљепше. Ако је сад све погорило, уништено, опет би нешто направио, урадио. Опет би се живило. Сматрам да би ми било боље него овдје.

Сад су локални избори. На мојој општини има неких показатеља да би се могло вратити тамо. Има доста људи, Срба, који желе да се ми вратимо. Најбитније је укинути ратне злочинце, оне људе који су нањели зло и радили оно најгоре. Мирне људе једне против других окренуле су ове нове политичке странке. Људе су многе завели, национално их завели и уведена је нека како да кажем национална мржња једни према другим. Па то је било непотребно, због тога су остале тешке последице, проузроковали и рат, и погибије, и страдања и злочина је било и на једној, и на другој и на трећој страни. Има доста политичара који су завадили народ па отишли, побјегли од свог народа. Јер већина људи није била за ово што се десило. Пар људи, екстрема, они су нахушкали људе, подговорили их да се деси шта се десило. А већина народа без обзира на нацију и вјеру и национално одређење није крива за ово и није жељела да се ово деси.

Већина људи није имала никакав интерес од рата. Једино ратни профитери који су се обогатили на рачун ратних дејстава, пљачкаши, једино је њима ишло у прилог овај рат. Таквим људима је сад незгодно што је рат стао.

Ја не желим да буде поново рата у Босни. Ко га жели, нек иде гдје се ратује. Доста је крвопролића. Ја се надам да ће преовладати разум, да више рата неће бити. Може се живити поново скупа, да будемо јединствени, сложни, да се сви вратимо својим кућама, да започнемо онај живот заједнички ко што смо живили прије педесет и више година. То се све може јер било је још ратова на овим просторима. Није ово први рат. Био је први светски рат, па други, сви су ти ратови трајали по једно четри, пет година, па и овај ево четри године, и после сваког рата се живило заједнички и надам се да ће и ово прећи у заборав, опростит се може и треба ал заборавити не.

Када гледам назад, у вријеме рата, моја сећања су везана за погибију мога оца. Њега сам видио мртва. Доста сам пријатеља изгубио, комшија, колега и родбине. Људе које сам познаво, fine људе које никад више нећу видјети. Један од тешких догађаја је био исто кад сам видио да ми кућа гори моја кућа властита кад сам видио да више нема оно што сам имо. Ал ето. Треба да многе овај рат опамети, да будемо свјесни и млађе генерације које израстају и које су млади нараштај. Ко је ово запамтио, треба своју дјецу будућу да савјетује и да упућује на добро. Требамо млађем нараштају да говоримо и причамо шта је било, да они не раде то што су наше генерације радиле.

Ја сам по нацији, вјероисповјести, Бошњак, Муслиман. Национални идентитет је мање важан за мене. За мене је битно да сам уврштен у групу људи поштени, без обзира на вјеру, нацију. Старији људи који су неписмени, они који су мање образовани, они мисле другачије, да је само тај идентитет којима они припадају, да је то једина права ствар, једини начин живота. Човјек кад вјерује и поштује своју вјеру, своју нацију, поштоваће и све остале. Ако човјек мрзи сам себе, нормално да не може ни другом добро помислит. Политичке вође су водиле национални рат, због једне нације, да једну нацију истријеби са ови подручја, да уништи, али неће успети ни једној, ни другој, ни трећој нацији, јер никаква земља на свјету не постоји а вјероватно неће ни постојати да је чисто једнонационална земља. Па, не може ни овдје бити једнонационална држава, земља. То нигде нема. Јер то је неправедно.

Најбитније је да преовлада разум између три нације у Босни, да се сложимо, да почнемо заједнички живот. Нек вјерује сваки у своју вјеру. И прије се вјеровало, нико никоме није бранио, спречавао да се бави било чим. Свак има своје вјерске празнике и нек слави, нек обиљежава, ал нек не вређа друге, кроз ту славу, кроз тај провадак, кроз то весеље. Прије смо долазили једни другима на Бајраме, на Божиће, једни другима честитали, а тако би требало да буде исто.

Људи практикују своју религију сада различито него прије рата. Колко сам ја мого закључити и видети, од парламентарних избора 90. године, кад су уведене националне странке, већ у многим дјеловима се види да већ преовладава у једну руку више разум. Јер националне странке опадају на интензитету, на јачини. Доће време, биће још тих избора парламентарни, и општи и шта ја знам. Али надам се да ће све бити онако како сваки добронамјеран човјек жели, не само себи већ и другим.

Мене су Срби протјерали са мога огњишта, из моје куће. Отац ми је погину од српске руке. Ал нису мени сви Срби криви. Мени је крив само онај човјек који га је лично убио и онај човјек који је запалио кућу. Свагдје добри људи има. А има и лоши. Има изузетака у једнонационалној средини, а камоли у вишенационалној. Националне странке никад неће довести до доброг решења. За мене је најбоље био онај једнопартијски систем без обзира на вјеру, нацију и то.

што се тиче економске ситуације у Босни и Херцеговини, то је сад доста сложен процес. Највише невоља задаје велика незапосленост људи. Много људи завршава и школе, незапосленост се повећава, нарочито у млађим нараштајима. Доста је фабрика разрушено, опљачкато, богатства и шумског и пољопривредно-индустријског уопште, и на српској страни и на хрватској. Док се год не нађе заједнички суживот, да се сви врате на своје и да сви они који су радили у једној фирми прије ступања рата, да се сви врате да заједно обнављају индустрију Једино то може довести до неког напретка у развоју привреде, економије.

што се тиче поновне Југославије, ње неће бити и не може је бити. Нек буде мир и нек се сви врате на своје, па нека их, нека се мјења.

Зажелио би свима много среће, да не доживе ово што сам ја доживио и преживио. Само да се ово више не догоди, не понови, не само у Босни, него нигде у свјету.

<< Назад